

УДК 378.14:39: 364.6
DOI: 10.24144/2524-0609.2021.49.236-240

Чернета Світлана Юріївна

кандидат педагогічних наук, доцент
завідувач кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи
Волинський національний університет імені Лесі Українки, м.Луцьк, Україна
svetlanachemetasu@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0002-9939-7591>

Белкіна-Ковальчук Олена Віталіївна

кандидат педагогічних наук
доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи
Волинський національний університет імені Лесі Українки, м.Луцьк, Україна
belkinakovalchuk@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0001-7115-3889>

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ІЗ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ

Анотація. В статті актуалізується проблема підготовки фахівців із соціальної роботи до професійної діяльності з надання соціальних послуг. Метою статті є характеристика змісту професійної діяльності фахівців із соціальної роботи з надання соціальних послуг. Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети дослідження ми використовували комплекс методів: аналіз наукової літератури, нормативно-правових документів; синтез, порівняння й узагальнення; системно-узагальнюючий та прогностичний метод. Професійна діяльність фахівця із соціальної роботи має базуватись на міжнародних етичних стандартах, враховувати унікальність кожного клієнта, їх можливості та права, усвідомлення відповідальності за свою поведінку в певній конкретній ситуації. Метою такої діяльності має бути відновлення здатності клієнтів (громадян громади) самостійно долати складні життєві обставини. Підготовка фахівців із соціальної роботи до професійної діяльності з надання соціальних послуг розкривається через функціональний спектр. Визначено, що для виконання функцій професійної діяльності фахівців із соціальної роботи з надання соціальних послуг повинні бути сформовані діагностична, прогностична, перетворююча, проектувальна, комунікативна, організаторська, правозахисна, попереджувально-профілактична, психотерапевтична, рекламно-пропагандистська, соціально-педагогічна та соціальна компетентності.

Ключові слова: фахівець із соціальної роботи; професійна діяльність; соціальні послуги; підготовка фахівців; функції; компетентності.

Вступ. Сучасні стрімкі перетворення економічного, політичного, соціального характеру, що відбуваються в світі, відповідно відображаються і в нашому суспільстві. Ці зміни вимагають від людей ефективно й адекватно діяти в нестабільних, непередбачуваних умовах, що викликають підвищену психічну та соціальну напругу всього суспільства. Як відповідь на вимогу часу став стрімкий розвиток вітчизняної соціальної освіти, яка за своєю сутністю і змістом, з одного боку покликана на забезпечення соціальної безпеки суспільства через виконання впереджаючої, превентивної функції підготовки кожного члена суспільства до життя в період змін, а з іншого – на навчання та виховання особистості, зорієнтованої на професійну діяльність у соціальній сфері.

Сучасне українське суспільство висуває доволі нові вимоги до особистості фахівця з соціальної роботи та до його професійних якостей. Це особливо актуалізується в умовах децентралізації та реформування системи надання соціальних послуг. Проте системних досліджень, які б детально розкривали ці аспекти, сьогодні явно недостатньо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема підготовки фахівців із соціальної роботи до професійної діяльності з надання соціальних послуг лягла в основу досліджень багатьох науковців.

Різні аспекти професійної підготовки майбутніх соціальних працівників досліджували такі вітчизняні науковці, як: Р. Вайнола, Л. Димитрова, А. Капська, О. Карпенко, І. Козубовська, Л. Мішик, Н. Олексюк, В. Поліщук, В. Полтавець, Л. Романовська, Т. Семигіна та ін.

Г. Слозанська, Н. Горішна визначають основні види професійної діяльності фахівця із соціальної

роботи в ОТГ, а саме: виявляти осіб/ сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах, і надавати їм допомогу; вживати заходи кризового втручання; проводити оцінку потреб осіб/ сімей; надавати безпосередньо соціальні послуги (соціальна профілактика, соціальний супровід/ патронаж, представництво інтересів, консультування); здійснювати підготовку угоди про соціальний супровід і супроводження прийомних сімей та будинків сімейного типу.

Модель спеціаліста, запропонована О. Карпенко, представлена у вигляді трьох аспектів діяльності, а саме, функціональний, особистий та предметний. Головну роль дослідниця надає функціональному аспекту діяльності, оскільки, на її думку, він визначає цільові установки, виконуючи роль цільової підготовки студента.

Метою статті є характеристика змісту професійної діяльності фахівців із соціальної роботи з надання соціальних послуг.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети дослідження ми використовували комплекс методів: аналіз наукової літератури, нормативно-правових документів з метою уточнення сутності ключових понять дослідження; синтез, порівняння й узагальнення – для визначення напрямів роботи фахівця соціальної роботи в територіальній громаді; системно-узагальнюючий метод – для формулювання компетентностей та висновків за результатами дослідження; прогностичний – для визначення перспектив удосконалення системи підготовки фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг в громаді.

Виклад основного матеріалу. Компетентний конкурентоздатний фахівець із соціальної роботи у

сфері надання соціальних послуг має бути готовий до роботи в установах, організаціях різного рівня, громадах задля надання соціальних послуг населенню.

Досягнути цієї готовності можливо за умови кардинально інших підходів до змісту, форм та методів підготовки, створення активного соціального середовища [14, с.335], поєднання змісту професійної діяльності фахівця із соціальною роботою у сфері надання соціальних послуг зі змістом професійної підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи у ЗВО, орієнтації системи цієї підготовки на вимоги до професійної діяльності фахівця з надання соціальних послуг та модель його особистості [11, с.236].

Підготовка фахівців із соціальної роботи у ЗВО має академічний характер, має бути практико орієнтована, що дасть змогу максимально наблизитися до умов майбутньої професійної діяльності, вона має враховувати як загальнодержавний, так і регіональний контексти.

На нашу думку, фахівець з соціальної роботи – професіонал, людина, яка працює з різними категоріями клієнтів, виконуючи цілий комплекс різноманітних функціональних обов'язків. Ситуація ускладнюється тим, що працюючи в ОТГ, він має володіти спеціальним набором знань, умінь і навичок, професійно-особистісних характеристик, що допоможуть якісно надавати соціальні послуги [15, с. 84].

Отже, метою підготовки соціальних працівників в Україні є формування високоосвіченої, високогуманної, всесторонньо розвиненої особистості, що володіє високою культурою і відповідає в цілому кваліфікаційній характеристиці професії.

Професійна діяльність фахівця із соціальної роботи в сучасному суспільстві має статус професіонала, а сам фахівець з соціальної роботи є членом сформованої професійної групи. Саму професійну соціальну діяльність науковці трактують, як:

- «цілеспрямовані дії, визначені знаннями, технологіями, цінностями, які загальноприйняті у професійній спільноті і властиві лише соціальній роботі як професії;
- дії спрямовані на зміни, що визначаються цінностями, методами і технологіями, властивими соціальної роботі;
- свідоме застосування знань із сфери соціальних наук для стимулювання запланованих змін в індивідах, групах або соціальних системах» [1, с. 30].

З огляду на зазначене вище, професійна діяльність фахівця із соціальної роботи має базуватись на міжнародних етичних стандартах, враховувати унікальність кожного клієнта, їх можливості та права, усвідомлення відповідальності за свою поведінку в певній конкретній ситуації. Метою такої діяльності має бути відновлення здатності клієнтів (громадян громади) самостійно долати складні життєві обставини.

Відповідно основними напрямками роботи фахівця соціальної роботи в територіальній громаді є:

- профілактика негативних явищ та процесів, які виникають або можуть виникнути в ОТГ, формування безпечного соціального середовища;
- допомога у подоланні складних життєвих обставин індивідуально кожному з клієнтів;
- реалізація соціально-правової просвіти серед населення громади.

Найважливішими завданнями професійної діяльності фахівців із соціальної роботи є:

- роз'яснювальна робота з окремими клієнтами та групами населення, спрямована на зниження тривожності і в кінцевому підсумку нівелювання соці-

альної напруженості у суспільстві;

- консультативна робота з населенням, в тому числі в освітніх установах, з сім'ями;
- організація соціальної допомоги вдома одиноким непрацездатним громадянам, і безпосередньо робота з надання цієї допомоги;
- розробка програм соціального розвитку міст, районів, підприємств, установ і участь в реалізації цих програм;
- розробка концепцій державної політики в галузі соціальної роботи з різними категоріями громадян, насамперед дітьми, молоддю, жінками, пенсіонерами та ін.;
- організація і здійснення наукових досліджень, спрямованих на розвиток соціальної сфери;
- інтеграція різних підходів до розвитку соціальної сфери, накопичених в різних галузях професійної діяльності – педагогіці, соціології, медицині, психології тощо, а також ті, що використовують у зарубіжних країнах.

Підготовка фахівця із соціальної роботи з надання соціальних послуг спрямована на формування загальних та фахових компетентностей, які передбачені Стандартах вищої освіти: першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 23 Соціальна робота, спеціальності 231 Соціальна робота. та професійному стандарті «Фахівець із соціальної роботи» (Здатність виконувати професійну діяльність згідно з етичними вимогами соціальної роботи та особливостями фізичного й емоційного стану отримувачів соціальних послуг; Здатність забезпечувати конфіденційність особистої інформації про отримувачів соціальних послуг) [6].

Аналіз особливостей професійної діяльності фахівця з соціальної роботи у контексті надання соціальних послуг у громаді, варто, на нашу думку, розкривати через функціональний спектр, що, по суті, і розкриває її зміст. Підготовка ж майбутніх фахівців із соціальної роботи в ЗВО має бути спрямована на формування їх готовності до реалізації функцій професійної діяльності. Дана готовність виявляється у сформованості відповідних компетентностей, які ми виділимо та проаналізуємо через призму функцій професійної діяльності фахівця із соціальної роботи у процесі надання соціальних послуг.

Опис професійної діяльності фахівця з соціальної роботи за допомогою функцій здійснив В.Сидоров, який виділив два підходи: процесуальний і спектральний [10]. Спектральний підхід зосереджений на ідеї, що конкретні дії фахівця з соціальної роботи представлені у вигляді функцій.

Більш близьким до вітчизняної системи соціальної роботи є процесуальний підхід, оскільки він ґрунтується на визначенні функцій фахівця з соціальної роботи у процесі його взаємодії з клієнтом. Це можна представити у такому вигляді: «оцінка – прогноз – перетворення», або на думку С. Шардлоу, «визначення проблеми – розробка плану – реалізація намірів – оцінювання результату» [16, с.19].

Базисною функцією вважаємо діагностичну. Сидоров В., конкретизуючи діагностичну / оціночну функцію, наголошує на першочерговості вивчення, аналізу та оцінці життєвих полів клієнтів (індивідів, груп, сімей, громад); проблематики та особливостей їхнього соціального функціонування (ресурсне забезпечення, демографічні характеристики, рольовий репертуар, стадії життєвого циклу, стресові фактори, наявність конфліктів тощо); міри зацікавленості клієнта у співпраці з фахівцем з соціальної роботи, а також дієвості та ефективності співпраці [10]. Дана функція пов'язана з діагностичною компетентністю і

являє собою інтегративну характеристику особистості, що передбачає готовність і здатність майбутнього фахівця з соціальної роботи ставити «соціальний діагноз», використовувати сучасні методики оцінки становища клієнта в процесі збереження фізичного, психічного, соціального й духовного здоров'я особистості або групи людей.

Важливим є також те, що, якщо клієнт перебуває у кризовому стані, то фахівець з соціальної роботи має сконцентрувати пошук інформації саме на подіях, що призвели людину до кризової ситуації, її емоційних реакцій на неї і здатності клієнта до захисту й адаптації. Інколи клієнт сам може зрозуміти і усвідомити свою проблему, і в цьому випадку соціальний працівник має лише допомогти сформулювати її [14].

Після здійснення соціальної експертизи розробляється план розв'язання проблеми, що по суті і виконує прогностична функція. Фахівець з соціальної роботи визначає цілі і міру втручання, прогнозує, програмує, проектує процес розв'язання проблем клієнта; надає необхідні соціальні послуги і рекомендації. Прогностична компетентність є відносно незалежною, автономною характеристикою особистості серед інших її властивостей та передбачає здатність фахівця з соціальної роботи передбачати хід подій, власних дій, переживань, вчинків оточуючих, планувати діяльність на підставі адекватного ймовірного прогнозу.

Перетворююча функція у розумінні В. Бочарової і Г. Філонова, зосереджена на конструктивних змінах у соціумі та системі життєзабезпечення людини [3]. Перетворююча компетентність виявляється у здатності до надання у різних формах соціальної допомоги клієнтам, які її потребують, і може передбачати професійне навчання, створення нових робочих місць, допомогу у працевлаштуванні, формування навичок підприємливості, міжособистісного спілкування.

Функція проектування спрямована на створення «нового продукту» та реалізуються в творчій, інноваційній діяльності. Відповідно, проектувальна компетентність – це здатність особи, що проявляється в життєво значущих проблемних ситуаціях і забезпечує можливість успішно здійснювати творчу конструктивну діяльність з перетворення об'єктивної дійсності, спрямовану на створення нового продукту.

Комунікативна функція передбачає стратегію і тактику взаємодії і співпраці з потенційним/ реальним клієнтом, налагодження контактів з ним і його оточенням, пошук і обмін інформацією тощо. Відповідно, комунікативна компетентність у думку науковців, – це компетентність у міжособистісному сприйнятті, міжособистісній комунікації, міжособистісній взаємодії [9]. Вона прямо залежить від особистості самого фахівця з соціальної роботи, його особистісних характеристик, готовності йти назустріч людям, прагнення і здатності зрозуміти суть проблеми клієнта, проявляючи при цьому ширість, емпатію, рефлексивність та толерантність. Дана функція є важливою для фахівця з соціальної роботи у процесі надання соціальних послуг у громаді.

Організаторська функція передбачає активність фахівця з соціальної роботи у забезпеченні узгодженої взаємодії елементів системи сервісних послуг у комплексному обслуговуванні клієнтів; зміні неефективних сторін функціонування соціальних агенцій; створенні, розвитку і координації соціальної мережі (соціальних, благодійних, волонтерських громадських організацій, груп самопомоги тощо) [10]. Шмельова Н. організаторську компетентність розу-

міє як цілеспрямованість, наполегливість, самоорганізацію, здатність приймати рішення, наявність організаційних умінь у фахівця з соціальної роботи [17]. На нашу думку, слід доповнити умінням розв'язувати проблеми, приймати рішення, працювати в команді, створювати та підтримувати професійні зв'язки із колегами для якісного соціального обслуговування клієнтів, надання їм соціальних послуг.

Правозахисна функція передбачає, що фахівець з соціальної роботи використовує комплекс правових норм для захисту прав та інтересів клієнтів, сприяє застосуванню заходів державного примусу і реалізації юридичної відповідальності щодо осіб, які вдаються до прямих чи опосередкованих протиправних дій щодо клієнта [3]. Відповідно, правова компетентність фахівця з соціальної роботи – це комплекс якостей (правові знання, уміння та навички), необхідних для здійснення соціально-правової діяльності у процесі надання соціальних послуг у громаді.

Превентивна / попереджувально-профілактична, соціально-терапевтична, соціально-медична функція орієнтована на роботу зі «здоровим» клієнтом. Підтримуємо С. Сургову в тому, що «превентивна діяльність фахівців з соціальної роботи допомагає забезпечити теоретичну і практичну реалізацію заходів превентивного характеру, спрямованих на попередження, подолання відхилень у поведінці різних груп клієнтів соціальної роботи і запобігання розвитку різних форм їх асоціальної, аморальної поведінки» [13, с.9].

Профілактична компетентність фахівця з соціальної роботи доволі часто пов'язують з конфліктами. Так, на переконання О. Безпалько, «компетентність попереджувати і розв'язувати конфліктні ситуації» акцентована на умінні застосовувати адекватні моделі поведінки в конфліктній взаємодії, здатності до попередження конфліктів у професійній діяльності, проведенні переговорів зі сторонами конфліктів, пошуку способів розв'язання конфліктів та примирення конфліктуючих сторін [2, с.63].

Профілактична функція пов'язана з психотерапевтичною, яку ми визначаємо як комплексний вербальний і невербальний вплив соціального працівника на когнітивну, емоційну і поведінкову сфери особистості клієнта для допомоги йому у зміні відношення до наявних проблем соціального середовища. Важливість використання психотерапевтичних методів у роботі з клієнтами ми пояснюємо їх ефективністю і дієвістю. Враховуючи те, що психотерапію вважають «розмовною терапією», її доволі активно використовують у роботі людьми, які потрапляють у складні життєві обставини, проходять через законні життєві зміни, людьми з посттравматичними стресовими розладами, людьми, які хочуть покращити свій рівень життя чи пізнати себе глибше [5]. Психотерапевтична компетентність фахівця з соціальної роботи є здатністю та готовністю надавати консультативні послуги, усвідомлювати та нести за це відповідальність.

Поширення інформації, ідей соціального захисту людини, про види та споживчі властивості соціальних послуг для створення і підтримання попиту на них передбачає рекламно-пропагандистська функція [8].

Реалізуючи соціально-педагогічну функцію фахівець з соціальної роботи, суб'єкт надання соціальних послуг здійснює цілеспрямований виховний вплив соціуму на особистість і поведінку клієнта. Окрім цього, зміст означеної функції ще й в тому, що соціальний працівник виявляє інтереси і потреби клієнтів у соціокультурному дозвіллі, спортивно-

оздоровчої та художньої творчості, туризмі тощо і залучає до роботи з ними різноманітні заклади, товариства, творчі спілки [12].

Соціально-економічна функція реалізується у формі встановлення пільг; надання грошової та натуральної допомоги; надання одноразових компенсацій і допомог; здійснення соціально-побутового патронажу. Дану функцію закордоном вважають провідною в діяльності фахівця з соціальної роботи, оскільки вона допомагає задовольняти матеріальні потреб та інтереси малозабезпеченого населення..

Соціальна компетентність трактується, зокрема С. Мікітіною, як універсальну здатність особистості, що охоплює розуміння суспільної дійсності та вишколене оперування соціальними знаннями, вміннями, нормами, які потрібні для ефективного розв'язання практичних завдань: жити, не порушуючи норми суспільства, робити власний вибір та ризикувати, адаптивно сприймати себе у часі та просторі, вибудовувати свій життєвий проєкт майбутнього, виходячи з поєднання індивідуальних та колективних цінностей [7, с.74].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Визначення функціонально-компетентного спектру професійної діяльності фахівця з соціальної роботи у контексті надання ним соціальних послуг у громаді не є вичерпним. Це неможливо зробити у зв'язку з великою кількістю наукових підходів до означеної проблеми. Перелік представлених функцій з відповідними компетентностями фахівця з соціальної роботи може бути доповнений в залежності від мети, завдань, форм, методів соціальної роботи у процесі надання соціальних послуг у територіальній громаді.

Таким чином, удосконалення системи підготовки фахівців з соціальної роботи, здатних визначати, організувати й надавати комплекс соціальних послуг у громаді дасть змогу здійснювати ефективну професійну діяльність у процесі надання цих послуг.

Перспективи подальших досліджень зазначеної проблеми вбачаємо у детальнішому обґрунтуванні та розробці моделі підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи як суб'єкта надання соціальних послуг.

Список використаної літератури

1. Siporin M. *Introduction to Social Work Practice*. N.Y.: Macmillan Publishing, 1975. 230 p.
2. Безпалко О.В. Компетентності соціального працівника як базис побудови освітньої програми бакалавра соціальної роботи. *Педагогіка та психологія*. 2015. Вип. 738. С.8–15.
3. Бочарова В.Г., Филонов Г.Н. *Научный статус социальной педагогики и ее отношение к практике*. Москва: Изд-во Центра социальной педагогики РАО, 1994. С.7–8.
4. Бунас А.А., Агішева К.Д., Суржикова М.О. Особистісний ресурс подолання стресу життєвої ситуації. *Молодий вчений*. 2020. № 4 (80) квітень. С.102–106.
5. Мушкевич М.І., Чагарна С.Є., Борцевич С.В., Гайдучик П.Д. *Основи психотерапії та когнітивно-поведінкової діяльності*: навч. посіб. / за заг. ред. М.І.Мушкевич. Луцьк: Вежа-Друк, 2018. 420 с.
6. Наказ Міністерства соціальної політики України «Про затвердження професійного стандарту «Фахівець із соціальної роботи». URL: <https://www.me.gov.ua/Files/GetFile?lang=uk-UA&fileId=bcfc03e8-f801-44e7-835c-17bc19a68f70>. (дата звернення: 10.10.2021 р.)
7. Никитина С.В. *Становление социальной компетентности старшеклассников современной общеобразовательной школы*. Дис.... канд. пед. наук. Омск, 2004. 214 с.
8. *Основи соціальної роботи*: Учебник / Под ред. П.Д.Павленка. Москва: ИНФРА-М, 1999. 368 с.
9. Семігіна Т. *Сучасна соціальна робота*. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.
10. Сидоров В. Ролі та функції соціальних працівників. *Соціальна робота в Україні: перші кроки* / під ред. В.Полтавця. Київ: Видавничий дім «Academia», 2000. 236 с.
11. Слезанська, Г.І. *Теорія і практика професійної підготовки майбутніх соціальних працівників до роботи у територіальних громадах*. Дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук. 13.00.05. Тернопіль. 2019. 687 с.
12. *Справочное пособие по социальной работе* / Отв. ред. А. М. Панов, Е. И. Холостова. Москва: Юрист, 1997. 168 с.
13. Сургова С.Ю. *Формування готовності до превентивної діяльності майбутніх соціальних працівників у Вищому навчальному закладі*. Автореф. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук за спец. 13.00.05. – соціальна педагогіка. Державний вищий навчальний заклад «Донбаський державний педагогічний університет». Слов'янськ, 2012. 22 с.
14. Чернета С. Компетентнісний підхід у підготовці майбутніх фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг. *Social Work and Education*. 2021. Vol. 8, No. 1. P.77–89.
15. Чернета С. Функції фахівця соціальної роботи у територіальній громаді у процесі надання соціальних послуг. *Проблеми та перспективи розвитку територіальних громад в соціальній сфері: матеріали доповідей та повідомлень Міжнародної науково-практичної конференції* (м.Ужгород, 24 вересня 2021 р.). Ужгород: ТОВ «РІК-У», 2021. С.84–87.
16. Шардлоу С. Навики социальной работы. *Что такое социальная работа*. 1996. С. 19.
17. Шмелева Н.Б. *Теория и методика социальной работы. Профессионально-личностное развитие социального работника*: учебное пособие для среднего профессионального образования. Москва: Издательство Юрайт, 2020. 202 с.

References

1. Siporin, M. (1975). *Introduction to Social Work Practice*. Macmillan Publishing.
2. Bezpalko, O.V. (2015). Kompetentnosti sotsialnoho pratsivnyka yak bazys pobudovy osvithoi prohramy bakalavra sotsialnoi roboty [Competences of a social worker as a basis for building a bachelor's degree in social work]. *Pedahohika ta psykholohiia*, 738, 8–15 [in Ukrainian].
3. Bocharova, V.H. & Fylonov, H.N. (1994). *Nauchnui status sotsyalnoi pedahohyky y ee otnoshenye k praktyke* [Scientific status of social pedagogy and its relation to practice]. Yzd-vo Tsentra sotsyalnoi pedahohyky RAO. [in Russian].
4. Bunas, A.A., Ahisheva, K.D. & Surzhykova, M.O. (2020). Osobystynsny resurs podolannia stresu zhyttievoyi sytuatsii [Personal resource for overcoming the stress of a life situation]. *Molodyi vchenyi*, 4 (80), 102–106. [in Ukrainian].
5. Mushkevych, M.I., Chaharna, S.Ye., Bortsevych, S.V. & Haiduchyk, P.D. (2018). *Osnovy psykhoterapii ta kohnityvno-povedinkovoї diialnosti* [Fundamentals of psychotherapy and cognitive-behavioral activities]. Vezha-Druk. [in Ukrainian].
6. *Nakaz Ministerstva sotsialnoi polityky Ukrainy «Pro zatverdzhennia profesiinoho standartu «Fakhivets iz sotsialnoi roboty»* [Order of the Ministry of Social Policy of Ukraine «On approval of the professional standard «Specialist in social work»]. <https://www.me.gov.ua/Files/GetFile?lang=uk-UA&fileId=bcfc03e8-f801-44e7-835c-17bc19a68f70>. [in Ukrainian].
7. Nykytyna, S.V. (2004). *Stanovlenye sotsyalnoi kompetentnosti starsheklassnykov sovremennoi obshcheobrazovatelnoi shkoly* [Formation of social competence of high school students of modern general education school] [Unpublished Candidate dissertation]. Omsk State Pedagogical University. [in Russian].
8. Pavlenka, P.D. (Eds.). (1999). *Osnovy sotsyalnoi roboty* [Fundamentals of social work]. YNFRA-M. [in Russian].
9. Semyhina, T. (2020). *Suchasna sotsialna robota* [Modern social work]. Akademiia pratsi, sotsialnykh vidnosyn i turyzmu. [in Ukrainian].

10. Sydorov, V. (2000). *Roli ta funktsii sotsialnykh pratsivnykiv. Sotsialna robota v Ukraini: pershi kroky* [Roles and functions of social workers. Social work in Ukraine: the first steps]. Vydavnychiy dim «Academia». [in Ukrainian].
11. Slozanska, H.I. (2019). *Theory and practice of professional training of future social workers to work in local communities* [Theory and practice of professional training of future social workers to work in local communities] [Unpublished Doctoral dissertation]. V.Hnatyuk Ternopil National Pedagogical University. [in Ukrainian].
12. Panov, A.M. & Kholostova, E.Y. (Eds.). (1997). *Spravochnoe posobye po sotsyalnoi rabote* [Reference manual for social work]. Yuryst. [in Russian].
13. Surhova, S.Iu. (2012). *Formuvannya hotovnosti do preventyvnoi diialnosti maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv u Vysshchomu navchalnomu zakladi* [Formation of readiness for preventive activity of future social workers in the Higher educational institution] [Extended abstract of Candidate dissertation]. Donbass State Pedagogical University. [in Ukrainian].
14. Cherneta, C. (2021). Kompetentnisnyi pidkhid u pidhotovtsi maibutnikh fakhivtsiv iz sotsialnoi roboty do nadannia sotsialnykh posluh [Competence approach in training future social workers to provide social services]. *Social Work and Education*, 8, 1, 77-89. [in Ukrainian].
15. Cherneta, C. (2021) Funktsii fakhivtsia sotsialnoi roboty u terytorialnii hromadi u protsesi nadannia sotsialnykh posluh [Functions of a social work specialist in the local community in the process of providing social services]. *Problemy ta perspektyvy rozvytku terytorialnykh hromad v sotsialnii sferi: materialy dopovidei ta povidomlen – Proceedings of International scientific–practical conference* (pp.84-87). Rik–U. [in Ukrainian].
16. Shardlou, S. (1996). Navuky sotsyalnoi robotu [Social work skills]. *Chto takoe sotsyalnaia robota*, 19. [in Russian].
17. Shmeleva, N.B. (2020). *Teoriya y metodyka sotsyalnoi robotu. Professonallychnostnoe razvytye sotsyalnoho robotnyka* [Theory and methods of social work. Professional and personal development of a social worker]. Yurait. [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 13.10.2021 р.
Стаття прийнята до друку 18.10.2021 р.

Cherneta Svitlana

Candidate of Pedagogical Sciences, Ph.D., Associate Professor
Head of the chair of Social Work and Higher School Pedagogy
Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk, Ukraine

Bielkina-Kovalchuk Olena

Candidate of Pedagogical Sciences, Ph.D.
Associate Professor of the chair of Social Work and Higher School Pedagogy
Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk, Ukraine

TRAINING OF SOCIAL WORK SPECIALISTS FOR THE PROFESSIONAL ACTIVITY ON SOCIAL SERVICES PROVISION

Abstract. The problem of training of social work specialists for the professional activity on social services provision has been actualized in the article. The purpose of training social workers in Ukraine is to form a highly educated, highly humane, comprehensively developed personality, who have a high culture and generally meets the qualification characteristic of the profession. The purpose of the article is to characterize the content of professional activity of social work specialists in social services provision. Research methods applied: analysis of scientific literature, normative-legal documents in order to clarify the essence of key concepts of the research; synthesis, comparison and generalization – for determination of the areas of work of a social work specialist in the local community; system-generalizing method – for formulation of competencies and conclusions based on research results; prognostic – for determination of the prospects of improving the system of training social work specialists to provide the social services in the community. The professional activity of a social worker is based on international ethical standards, taking into account the uniqueness of each client, their capabilities and rights, awareness of responsibility for their behavior in a particular situation, the purpose of such activity should be restoring the ability of clients (citizens of the community) to overcome difficult life circumstances on their own. The training of future social work specialists in the higher educational institution is to be aimed at forming their readiness to realization of the functions of professional activity. This readiness is manifested in the formation of relevant competencies, which we will identify and analyze through the prism of the functions of the professional activity of social work specialist in the process of providing social services. It is determined that diagnostic, prognostic, transformative, designing, communicative, organizational, human rights, preventive, psychotherapeutic, promotional, social and pedagogical and social competencies should be formed for performing the functions of professional activity of social work specialists in providing social services. The list of presented functions with the relevant competencies of a social work specialist can be supplemented depending on the purpose, tasks, forms, methods of social work in the process of providing social services in the local community.

Key words: social work specialist; professional activity; social services; training of specialists.